

İçindekiler

Postacı.....	7
Kaştanka.....	17
Akıllı Kapıcı.....	47
Acı.....	51
Kalemde.....	59
Dilenci.....	63
Pısıırık.....	71
Küçük Bir Şaka.....	75
Sinirler.....	83
Eğri Ayna.....	89
Berber Dükkânında.....	95
Okuma.....	101
Engel.....	107
Albüm.....	111
Sınavdan Sonra.....	115
İsveç Kibriti.....	121

P O S T A C I

Gecenin saat üçü... Postacı, yola çıkmak üzere tamamen hazırlanmıştı. Paltosunu, kasketini giymiş, elinde paslanmış kılıcını tutuyordu. Kapının önünde duruyor, arabacıların, henüz koşulmuş olan troykaya postayı yükletmelerini bekliyordu. Gözlerinden uyku akan posta memuru, tezgâhı andıran bir masa üzerinde resmî kâğıda bir şeyler yazıyor:

— Üniversite öğrencisi yeğenim, diye söze başladı, istasyona gitmek istiyor, posta arabasına yabancı almak yasak ama ne yapalım, sen onu troykana al da götürüver. Ayrıca at kiralayacağımıza, bedava gitsin, daha iyi.

Avludan:

— Hayır, diye bir ses işitildi.

Memur:

— Hadi sağlıcakla git, dedi. Hangi arabacı gidiyor?

— Semyon Glazin.

— Gel, imzala.

Postacı imza etti, dışarı çıktı. Kapının önünde bir troyka kara kara görünüyordu. Atlar, hiç kıılmıyordu. Yandakilerden biri, ayaklarını sinirli sinirli değiştiriyor, başını sallıyordu. Bu yüzden boynundaki ziller arada bir hafif hafif şingirdiyordu. Yükle dolu araba kara bir leke gibi duruyor, yanında tembel tembel iki hayal kıılmıyordu: elinde bavul tutan üniversite öğrencisiyle arabacı. Arabacı, bir pipo tütürüyordu. Piponun ateşi, karanlık içinde hareket ediyor, kâh sönüyor, kâh parlıyor, bir an için bir ceket kolunun parçasını, ya da bakır kırmızısı iri burnuyla pos bıyıklarını, aşağı sarkan çatık kaşlarını aydınlatıyordu.

Postacı, elleriyle çuvalları tartakladı, üzerine kılıcını koydu, arabaya atladı. Öğrenci, arka taraftan arabaya kararsız kararsız bindi. İstemeyerek postacıyı dirseğiyle ittiği için utangaç, nazik bir tavırla:

— Affedersiniz, dedi.

Pipo söndü. Posta memuru, olduğu gibi, yani yeleğiyle, terlikleriyle dışarıya çıktı. Gecenin nemli havası yüzünden büzülerek arabanın önüne geçti:

— Hadi güle güle, dedi. Mihaylo, annene selâm söyle, herkese selâm söyle. Sen de İgnatiy, Bistratsovs'a paketi vermeyi unutma. Hadi, deh, yürü.

Arabacı, dizginleri bir eline aldı, burnunu temizledi. Oturduğu yerin altını düzelterek, ağzını şaplattı. Posta memuru:

— Hadi, selâm söyle, diye tekrarladı.

Çıngırak, zillere bir şeyler söyledi, ziller de ona tatlı tatlı cevap verdi. Araba, gıcırdayarak yerinden

kınıldadı. Çıngırak ağlamaya, ziller de gülmeye başladı. Arabacı, yerinde biraz doğruldu, kırbacını yandaki sinirli ata iki defa şaklattı, troyka da tozlu yoldan boğuk bir gürültü ile ilerlemeye başladı. Kasaba uyuyordu. Geniş sokağın iki yanında evler, ağaçlar, kara kara görünüyordu. Hiçbir yerde bir ışık yoktu. Yıldızların serpildiği gökyüzünde, yer yer ince uzun bulutlar vardı, biraz sonra tanyerinin ağaracağı tarafta ayın incecik orağı görünüyordu. Ama ne sayısız yıldızlar, ne de beyaz gibi görünen hilâl, gecenin karanlığını açıyordu. Hava soğuktu, nemliydi, sonbahar kokuyordu.

Kendisini yanma almayı kabul eden bir adamla tatlı tatlı konuşmayı bir nezaket borcu bilen öğrenci söze başladı:

— Yazın bu saatlerde aydınlık olur. Şimdi ise daha tanyeri bile ağarmıyor. Geçmiş, yaz artık geçmiş.

Öğrenci, gökyüzüne şöyle bir bakarak devam etti:

— Sonbahann geldiği gökyüzünden bile anlaşılıyor. Sağa bir bakın. Orada bir hizada duran üç yıldız görüyorsunuz, değil mi? Bu yıldız kümesi, bizim yarı küremizde ancak eylül ayında görülen Orion yıldız kümesidir.

Ellerini paltosunun yenleri içine çekmiş, başını yakası içine, kulaklarına kadar sokmuş olan adam, ne bir harekette bulundu, ne de göğe baktı. Orion kümesinin onu hiç de ilgilendirmedeği besbelliydi. Yıldızları görmeye alışmış, çoktan bıkmış olsa gerek. Öğrenci, biraz sustuktan sonra:

— Hava soğuk, dedi. Tanyeri bir ağarsa. Güneş kaçta doğuyor acaba?

- Ne? Ne dediniz?
- Güneş kaçta doğuyor?
- Altıda.

Troyka şehirden çıktı. İki tarafta yalnız sebze bahçelerinin çitleri, tek tük söğüt ağaçları göze çarpıyor, önde ise karanlık her şeyi kapatıyordu. Burada, açık havada hilâl daha büyük, yıldızlar daha parlak görünüyordu. Bir ara havanın nemli kokusu geldi; postacı yakasının içine daha çok büzüldü; üniversiteli, ilk önce ayaklarından, sonra posta çuvallarının üstünden, ellerinden, yüzünden hoşça gitmeyen bir soğğun geçtiğini duydu. Troyka yavaşladı, zil de üşümüş gibi sustu. Bir su şırlıtısı işitildi, atların ayakları altında, arabanın tekerlekleri yanında, suda yıldızların yansılan oynaşmaya başladı.

Aradan on dakika geçmiş geçmemişti, öyle karanlık bastı ki, ne yıldızlar, ne de hilâl görünüyordu. Troyka ormana girmişti. Köknar ağaçlarının dikenli dalları durmadan üniversitelinin kasketine çarpıyor, örümcek ağları yüzüne yapışıyor. Tekerlekler, atların nalları, yan köklere çarpıyor, araba sarhoş gibi sağa sola yalpa vuruyordu. Postacı, öfkeli öfkeli:

— Yoldan git, dedi, neye hep kenardan gidiyorsun. Dallar suratımı tırmaladı. Sağa al, sağa!

Ama bu anda nerde ise bir felâket olacaktı. Araba birdenbire, sanki ürpererek zıpladı, titredi, müthiş bir gıcırtyla bir sağa bir sola adamakıllı eğilerek baş döndürücü bir hızla dar yola atıldı. Atlar bir şeyden ürktüler, başlarını alıp yürüdüler. Arabacı korku ile "Pırr, pırr, sizi şeytanlar sizi!" diye bağıyordu.

Yerinde boyuna zıplayan öğrenci, dengesini kaybedip arabadan düşmemek için öne eğildi, tutunacak bir şey aradı. Ama bavullar kayıyordu, üniversiteli bir an arabacının kayışını tutmak istedi ama arabacı da boyuna zıpladığı için düşebilirdi. Tekerleklerin gürültüsü, okların gıcirtısı arasında düşen kılıcın yere nasıl çarptığı işitildi, ondan sonra araba arkasında iki şeyin boğuk sesler çıkararak, yere vurduğu duyuldu. Arabacı, arkasına doğru eğilerek "Pırr, dur!" diye kulak tırmalayıcı bir sesle bağıyordu.

Üniversitelinin yüzü arabacının oturduğu yere çarptı, alnı sıyrıldı. Birden arkaya doğru itildi, sırtı, arabanın arkalığına çarptı. Kendi kendine "Düşüyorum" diye düşündü. Ama o anda troyka ormandan çıkıp açık kıra girmişti. Birdenbire sağa doğru döndü, kalas köprü üzerinden gürültüyle geçerek birden, taş kesilmiş gibi durdu. Ansızın duruş yüzünden üniversiteli, atalet kanununa göre öne itildi. Arabacı da, üniversiteli de soluk soluğa idiler. Arabada postacı yoktu. Kılıçla öğrencinin torbası, ayrıca bir torbayla birlikte uçup gitmişti. Ormandan postacının "Dur, namussuz!" sesleri geliyordu. Arabaya doğru koşarak, "Melun herif!" diye bağıyordu. Sesinde acılık, kızgınlık vardı. Arabacının yanma sıçradı, ona yumruğuyla gözdağı vererek, "Geber inşallah!" diye bağırdı. Arabacı, kabahatli kabahatli, atların burunlarının yanında bir şeyler düzelterek, "Tanrım, nedir bu başımıza gelenler!" diyordu. "Yandaki şu at yüzünden hep. Henüz tay, arabaya koşulalı bir hafta oluyor. Fena gitmiyor, ama dik aşağı olunca

yandık. İki üç sopa yerse bir daha böyle yaramazlık etmez. Dur, şeytan dur!"

Arabacı, atlan düzene sokup, bavulu, torbayı, kılıcı ararken postacı, öfkeyle vızlayan ağlamaklı bir sesle, ona boyuna sövüp sayıyordu. Hazinelerini arayıp bulduktan sonra atlan, hiç gerek yokken, yüz adım kadar yetti, rahat durmayan yandaki ata biraz sövdü, sonra yerine sıçradı. Korkusu geçtikten sonra öğrenci, neşelendi, içinden gülmek geliyordu. Hayatında ilk defa, gece bir posta arabasında yolculuk ediyordu. Geçirdiği sarsılmalar, postacının yere düşüşü, sırtındaki ağrı, kendisine pek meraklı maceralar gibi geldi. Bir sigara tüttürdü:

— İnsanın böylece kafası da kınılır mı kınılır! dedi alaylı alaylı. As kalsın ben de düşüyordum. Sizin nasıl düşüğünüzü görmedim bile. Sonbaharda böyle bir yolculuğun nasıl olacağını gözümün önüne getiriyorum da...

Postacı susuyordu. Üniversiteli:

— Siz, postayla çoktan beri mi gidip geliyorsunuz? diye sordu.

— On bir yıldır.

— Allah, Allah, her gün mü?

— Her gün. Postayı götürür, geri dönerim. Ne olacakmış yani?

On bir yıldır her gün yapılan bu yolculukta postacının başına herhalde merak uyandırmacı birçok şeyler gelmiş olmalıydı. Aydınlık yaz gecelerinde, o sert sonbahar gecelerinde, ya da amansız kar fırtınası

troyka etrafında anafolar yaptığı zamanlarda insan korkudan, sıkıntıdan kendisini zor kurtarır. Herhalde atlar çok defa gemi aزیya alıp giderler. Çok defa, araba çamura batar, haydutların saldırısına uğrar, fırtına yüzünden yolunu sapır...

— Bu on bir yıl içinde kimbilir başınızdan neler geçmiştir? dedi. Böyle yolculuk etmek, korkunç olsa gerek.

Üniversiteli konuşuyor, postacının kendisine bir takım şeyler anlatmasını bekliyordu. Ama postacı, suratını asmış, susuyor, yakasının içine büzüldükçe büzülüyordu. Bu arada tanyeri ağarmaya başlamıştı. Göğün nasıl renk değiştirdiği belli olmuyordu; gök, gene de karanlık gibiydi. Ama atlar, arabacı, yol, artık görünmeye başlamıştı. Hilâl, durmadan ağanyor, altındaki kundaklı bir topu andıran bulut, alt ucundan hafif hafif saranyordu. Çok geçmeden postacının yüzü de göründü, çiğden ıslanmıştı. Bir ölü yüzü gibi hareketsiz, renksizdi. Üzerinde haşin, sürekli bir öfkenin izi donmuş gibi duruyordu, sanki hâlâ acı duyuyor, arabacıya kızmaya devam ediyordu. Üniversiteli, postacının kızgın, üşümüş yüzüne bakarak:

— Çok şükür, artık hava aydınlanıyor, dedi. Ben büsbütün buz kesildim. Eylülde geceler ayaz olur ama, güneş çıkar çıkmaz hava ısınır, sanki hiç soğuk yokmuş gibi olur. İstasyona çabuk varır mıyız?

Postacı, yüzünü buruşturdu, ağlamaklı bir tavır takındı:

— Ne de çok konuşmak istiyorsunuz. İnsan konuşmadan, sessiz sessiz de gidemez mi canım? diye sordu.

Üniversiteli utandı, arük yol boyunca ağzını açıp bir şey söylemedi. Sabah hızla yaklaşıyordu. Hilâl donuklaştı, bulanık, kurşunî gökle bir oldu. Bulut, büsbütün sarardı. Yıldızlar, söndü. Ama doğu tarafı, hâlâ soğuktu, baştanbaşa gök rengindeydi; öyle ki, arkasında güneşin saklı olduğuna insanın inanacağı gelmiyordu.

Postacının suratlı hali, sabah soğuğu, yavaş yavaş buz kesilen üniversiteliye geçti. Tabiata aldırırsızca bakıyor, gün ışığına bakıyor, zavallı ağaçların, otların bu soğuk geceleri nasıl korku ile ürpere ürpere geçirdiklerini düşünüyordu yalnızca. Güneş, uykulu, soğuk, donuk bir halde doğdu. Her zaman yazıldığı gibi, ağaçların uçları, doğan güneşle hiç de yaldızlanmamıştı. Işıklar, toprak üzerinde kayıyordu. Uykulu kuşların uçuşundan sevinç okunuyordu. Soğuk, geceleyin nasılsa, güneş doğunca da gene öyle kalmıştı.

Üniversiteli, önünden geçtikleri büyücek bir evin inik perdeli pencerelerine uykulu, asık suratıyla baktı. Bu pencerelerin arkasında insanlar herhalde, pek tatlı sabah uykusunu uyuyorlardır; ne posta zillerini işitiyor, ne soğuğu duyuyor, ne de postacının öfkeli suratını görüyorlardır, diye düşünüyordu. Küçük bayan, çingirak sesiyle uyansa bile gene öbür yanına dönüp fazla sıcaktan, rahatlıktan gülümser, ayaklarını altına alır, elini yanağına koyarak daha derin bir uykuya dalar.

Üniversiteli, evin önünde ışıldayan havuza baktı, soğuk su içinde yaşayabilen turna balıklarını, sazan balıklarını düşündü.

Postacı birdenbire:

— Yabancı taşımak yasak! Böyle olunca ne diye biniyorlar sanki, bana vız gelir. Yalnız böyle şeyleri ne severim, ne isterim.

— Mademki hoşunuza gitmiyor, neye daha önce söylemediniz.

Postacı gene öfkeyle, pek dostça olmayan bir bakışla bakmaya devam etti. Biraz sonra troyka, istasyonun kenarında durunca üniversiteli teşekkür edip arabadan indi. Posta treni hâlâ gelmemişti. Manevra yolunda uzun bir marşandiz treni duruyordu. Kömür vagonunda yüzleri çığden ıslanmış makinistlerle yardımcısı, pis bir teneke çaydanlıktan çay içiyorlardı. Vagonlar, peron, sıralar, ıslaktı, soğuktu. Tren gelinceye kadar üniversiteli, büfe önünde durup çayını içti. Postacı ise ellerini yenlerine sokmuştu, yüzünde hâlâ öfke okunuyor, peronda başını eğmiş, yalnız başına bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu. Kime kızılıyordu? İnsanlara mı? Yoksullara mı? Sonbahar gecelerine mi?